

Σίσυφος του Πλάτωνος

www.physics.ntua.gr/mourmouras/greats/platon/

Σωκράτης, Σίσυφος

[387]

{Σωκράτης} Ἡμεῖς δὲ καὶ χθές σε πολὺν χρόνον ἀνεμείναμεν, ὦ Σίσυφε, ἐπὶ τῇ Στρατονίκου ἐπιδείξει, ὅπως ἂν συνηκροῶ ἡμῖν ἄνδρὸς σοφοῦ πολλὰ τε καὶ καλὰ ἐπιδεικνυμένου πράγματα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ, καὶ ἐπεὶ σὲ οὐκέτι φόμεθα παρέσεσθαι, αὐτοὶ ἤδη ἠκροώμεθα τάνδρος.

{Σίσυφος} Ναὶ μὰ τὸν Δία· ἀσχολία γάρ μοι τις ἐγένετο ἀναγκαιοτέρα, ὥστε μὴ παραμελῆσαι αὐτῆς. οἱ γὰρ ἄρχοντες ἡμῶν ἐβουλεύοντο χθές· συμβουλεύειν οὖν αὐτοῖς ἠνάγκαζόν με. ἡμῖν δὲ τοῖς Φαρσαλίοις καὶ νόμος ἐστὶ τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι, ἂν κελεύωσι συμβουλεύειν τινὰ ἡμῶν αὐτοῖς.

{Σωκράτης} Ἀλλὰ καλὸν τό τε τῷ νόμῳ πείθεσθαι, τό τε ὑπὸ τῶν πολιτῶν δεδοξάσθαι εὐβουλον εἶναι, ὥσπερ καὶ σὺ δεδόξασαι εὐβουλος εἶναι εἷς τῶν Φαρσαλίων. ἀτάρ, ὦ Σίσυφε, ἐγὼ γὰρ οὐπω περὶ τοῦ εὖ βουλεύεσθαι τοὺς λόγους ἂν δυναίμην ποιήσασθαι πρὸς σέ, ἠγούμενος καὶ σχολῆς εἶναι πολλῆς καὶ λόγου μακροῦ, ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ τοῦ βουλεύεσθαι πρῶτον, ὅτι ἔστιν, ἐγχειρήσαιμ' ἂν διαλεχθῆναί σοι. ἄρ' οὖν ἔχοις ἂν μοι εἰπεῖν αὐτὸ τὸ βουλεύεσθαι ὅτι ποτ' ἔστιν; μή μοι ἢ τὸ εὖ ἢ κακῶς ἢ τὸ καλῶς πως, ἀλλ' αὐτὸ μόνον τὸ βουλεύεσθαι, ὅποιόν τί ἐστιν. ἢ καὶ πάνυ ῥαδίως, αὐτός γε οὕτως εὐβουλος ὢν; ἀλλὰ μὴ ἐμὴ περιεργία ἦ καὶ τὸ ἐρωτῆσαί σε περὶ τούτου;

{Σίσυφος} Ἦ σοι γὰρ ἄγνωστόν ἐστιν ὅτι τὸ βουλεύεσθαι ἐστιν;

{Σωκράτης} Ἔμοιγε, ὦ Σίσυφε, εἴ γέ τι ἄλλο ἐστὶν ἢ ὅπερ τὸ μὴ ἐπιστάμενόν τινα περὶ ὧν ἂν δέη τι πράττειν, διαμαντευόμενον καὶ σχεδιάζοντα λέγειν ὅτι ἂν τύχη, εἰκάζοντα καὶ κατὰ ταῦτά αὐτῶ, ὥσπερ καὶ οἱ ἀρτιάζοντες τῶν ἀνθρώπων, οὐδὲν ἐπιστάμενοι δήπου περὶ τῶν ἀρτίων τε καὶ περιττῶν ὧν ἂν ἐν ταῖς χερσὶν ταῖς αὐτῶν ἔχωσιν, ὅμως ἐπιτυχάνουσι λέγοντες περὶ τῶν αὐτῶν τάληθῆ. [388] πολλάκις μὲν οὖν τοιοῦτόν τι καὶ τὸ βουλεύεσθαι ἐστὶν, οἷον μηδὲν ἐπιστάμενον περὶ ὧν ἂν βουλευηταί τις, ἀπὸ τύχης εἰπόντα ἐπιτυχάνειν τάληθῆ. εἰ μὲν οὖν τοιοῦτόν ἐστιν, γινώσκω δὴ οἷον τὸ βουλεύεσθαι ἐστὶν· εἰ μέντοι γε μὴ τοιοῦτόν ἐστιν, οὐκ ἂν πω ἐπισταίμην αὐτό.

{Σίσυφος} Οὐ τοίνυν τοιοῦτόν ἐστιν ὅπερ τὸ μὴ ἐπίστασθαι κομιδῆ μηδέ τι, ἀλλ' οἷον τὸ μὲν εἰδέναι τι τοῦ πράγματος ἤδη, τὸ δὲ μηδέπω ἐπίστασθαι.

{Σωκράτης} Ἄρα τοιόνδε τι λέγεις τὸ βουλεύεσθαι πρὸς τοῦ Διός – ὥσπερ γὰρ ἂν καὶ αὐτὸς ὑπομαντεύεσθαι μοι δοκῶ τὴν διάνοιάν σου περὶ τοῦ εὖ βουλεύεσθαι – οἷον τὸ ζητεῖν τὰ βέλτιστα ἐξευρεῖν τινα ἑαυτῷ διαπράξασθαι, μηδέπω δὲ ἐπίστασθαι σαφῶς, ἀλλ' ὥσπερ ἐν νοήσει τινὰ εἶναι; τοῦτο οὐχ οὕτω πως λέγεις;

{Σίσυφος} Ἔγωγε.

{Σωκράτης} Ζητοῦσι δ' οἱ ἄνθρωποι πότερον ἂν ἐπιστῶνται τῶν πραγμάτων, ἢ καὶ ἂν μὴ ἐπιστῶνται;

{Σίσυφος} Ἀμφοτέρα.

{Σωκράτης} Ἄρ' οὖν καὶ τοῦθ' οὕτως πως λέγεις, τὸ ζητεῖν ἀμφοτέρα τοὺς ἀνθρώπους, ἃ ἂν τε ἐπιστῶνται καὶ ἃ ἂν μὴ ἐπιστῶνται, ὅμοιον ὥσπερ εἶ τις Καλλίστρατον γινώσκοι μὲν ὅστις ὁ Καλλίστρατος, μὴ μέντοι ἐπίσταιτο ὅπου εἶη ἐξευρεῖν, οὐχ ὅστις εἶη ὁ Καλλίστρατος. ἄρ' οὕτω πως λέγεις τὸ ζητεῖν εἶναι ἀμφοτέρα;

{Σίσυφος} Ἔγωγε.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν ἐκεῖνο μὲν οὐκ ἂν ζητοίη, τὸν Καλλίστρατον εἰδέναί, ὃ γε εἰδώς;

{Σίσυφος} Οὐ γάρ.

{Σωκράτης} Ὅπου δέ γε εἶη, ζητοίη ἂν αὐτόν.

{Σίσυφος} Ἔμοιγε δοκεῖ.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν οὐδὲ τοῦτο ἐζήτει, ὅπου ἦν ἐξευρεῖν αὐτόν, εἰ ἦδει· ἀλλ' ἐξηῦρεν ἂν εὐθέως;

{Σίσυφος} Ναί.

{Σωκράτης} Οὐκ ἄρα ταυτά γε δὴ ζητοῦσιν ἅττα ἂν ἐπιστῶνται οἱ ἀνθρώποι, ἀλλὰ ἃ ἂν μὴ ἐπιστῶνται, ὡς ἔοικεν. εἰ δέ σοι οὗτος ὁ λόγος ἐριστικός εἶναι δοκεῖ, ὃ Σίσυφε, καὶ μὴ τοῦ πράγματος ἔνεκα λέγεσθαι ἀλλ' αὐτοῦ τοῦ διαλέγεσθαι μόνον, σκόπει δὲ καὶ ὧδε ἐὰν δοκῇ σοι οὕτως ἔχειν ὥσπερ καὶ νῦν λέγεται. ἄρα γὰρ οὐκ ἐν τῇ γεωμετρία οἶσθα τοῦτο γινόμενον· ἀγνοουμένην τὴν διάμετρον τοῖς γεωμέτραις, οὐκ εἰ διάμετρος ἐστὶν ἢ μή – οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ζητεῖται τοῦτο ὑπ' αὐτῶν εὐρεθῆναι – ἀλλ' ὀπόση τίς ἐστὶν μέτρῳ πρὸς τὰς πλευρὰς τῶν χωρίων ὧν ἂν διατέμνη; ἄρ' οὐ τοῦτό ἐστὶν αὐτὸ τὸ ζητούμενον περὶ αὐτῆς;

{Σίσυφος} Ἔμοιγε δοκεῖ.

{Σωκράτης} Ὅπερ καὶ ἀγνοεῖται. ἦ γάρ;

{Σίσυφος} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Τί δέ; ὁ τοῦ κύβου διπλασιασμός οὐκ οἶσθ' ὅτι ζητεῖται τοῖς γεωμέτραις ὀπόσος τίς ἐστὶν εὐρεθῆναι λόγῳ; αὐτὸς δὲ ὁ κύβος οὐ ζητεῖται αὐτοῖς εἰ κύβος ἐστὶν ἢ μή, ἀλλ' ἐπίστανται τοῦτό γε. ἦ γάρ;

{Σίσυφος} Ναί.

[389]

{Σωκράτης} Οὐκοῦν καὶ περὶ τοῦ ἀέρος Ἀναξαγόραν τε καὶ Ἐμπεδοκλέα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μεταρσιολέσχας ἅπαντας οἶσθα ζητοῦντας πότερον ἄπειρός ἐστὶν ἢ πέρας ἔχων;

{Σίσυφος} Ναί.

{Σωκράτης} Ἄλλ' οὐκ ἐκεῖνο, εἰ ἀήρ ἐστὶν. ἦ γάρ;

{Σίσυφος} Οὐ δῆτα.

{Σωκράτης} Συγχωρήσαις ἂν οὖν μοι καὶ κατὰ τῶν ἄλλων πάντων οὕτως ἔχειν ἤδη, μηδὲν μηδενὶ εἶναι ζητεῖν τῶν ἀνθρώπων ὧν ἂν ἐπίσθηται τις, ἀλλὰ μᾶλλον ὧν ἂν μὴ ἐπίσθηται;

{Σίσυφος} Ἔγωγε.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν καὶ τὸ βουλευέσθαι τοῦτο ἐδόκει ἡμῖν εἶναι αὐτό, τὸ ζητεῖν τὰ βέλτιστά τινα ἐξευρεῖν περὶ ὧν ἂν δέοιτο διαπράττεσθαι αὐτῶ;

{Σίσυφος} Ναί.

{Σωκράτης} Τὸ δὲ ζητεῖν γε ὅπερ τὸ βουλευέσθαι ἦν περὶ τῶν πραγμάτων. ἦ γάρ;

{Σίσυφος} Πάνυ μὲν οὖν.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν σκεπτέον ἡμῖν ἐστὶ νῦν ἤδη τί ἐστὶν ἐμποδῶν τοῖς ζητοῦσιν περὶ ὧν ἂν τὴν ζήτησιν ποιῶνται εἰς τὸ ἐξευρεῖν.

{Σίσυφος} Ἔμοιγε δοκεῖ.

{Σωκράτης} Ἄρ' οὖν ἄλλο τι φαίμεν ἂν αὐτοῖς ἐμποδῶν εἶναι ἢ τὴν ἀνεπισημοσύνην;

{Σίσυφος} Σκοπῶμεν νῆ Δία.

{Σωκράτης} Ὑπερφυῶς μὲν οὖν, τὸ λεγόμενόν γε, πάντα κάλων ἐφέντες καὶ πᾶσαν φωνὴν ἀφιέντες. ἄθρει δὲ δὴ μετ' ἐμοῦ τόδε· ἄρά γε νομίζεις οἷόν τέ τι εἶναι ἀνθρώπῳ περὶ μουσικῆς βουλευέσθαι, μήτε ἐπισταμένῳ περὶ μουσικῆς, μηδὲ ὅπως ἢ κιθαριστέον εἶη αὐτῶ ἢ ἄλλο τι τῶν κατὰ μουσικὴν ποιητέον;

{Σίσυφος} Οὐκ ἔγωγε.

{Σωκράτης} Τί δὲ περὶ στρατηγίας ἢ κυβερνητικῆς; τὸν μὴ ἐπιστάμενον μηδέτερα τούτων οἷε ἔχειν ἂν τι βουλευέσθαι περὶ τούτων τοῦ ἐτέρου ὅτι ποιητέον εἶη αὐτῶ; ὅπως ἢ στρατηγητέον ἢ κυβερνητέον ἐκείνῳ αὐτῶ τῶ μὴ ἐπισταμένῳ μήτε στρατηγεῖν μήτε κυβερνᾶν;

{Σίσυφος} Οὐχί.

{Σωκράτης} Ἥ καὶ περὶ τῶν ἄλλων οὖν ἀπάντων οὕτως ἀξιοῖς ἔχειν, περὶ ὧν ἂν μὴ ἐπίσηταί τις, μὴ εἰδέναι μηδὲ βουλευέσθαι πῶ δυνατὸν τῶ μὴ ἐπισταμένῳ περὶ αὐτῶν;

{Σίσυφος} Ἔγωγε.

{Σωκράτης} Ἀλλὰ ζητεῖν περὶ ὧν ἂν τις μὴ ἐπιστήμων ἦ. ἦ γάρ;

{Σίσυφος} Πάνυ μὲν οὖν.

{Σωκράτης} Τὸ μὲν αὐτὸ ἄρα οὐκ ἂν ἔτι εἶη τὸ ζητεῖν τῶ βουλευέσθαι.

{Σίσυφος} Πῶς δὴ;

{Σωκράτης} Ὅτι τὸ μὲν ζητεῖν ἐστὶ δῆπου ἐπὶ τούτοις οἷς ἂν μὴ ἐπίσηταί τις, τὸ δὲ βουλευέσθαι οὐχ οἷόν τ' εἶναι δοκεῖ περὶ ταῦτα ἀνθρώπῳ, περὶ ἃ ἂν τις μὴ ἐπιστήμων ἦ. ἢ οὐχ οὕτως ἐλέχθη;

{Σίσυφος} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν ὑμεῖς χθὲς ἐζητεῖτε τὰ βέλτιστα ἐξευρεῖν τῇ πόλει, οὐκ ἠπίστασθε δὲ αὐτά; εἰ γὰρ ἠπίστασθε, οὐκ ἂν ἔτι δῆπου ἐζητεῖτε αὐτά, ὥσπερ οὐδὲ ἄλλο οὐδὲν ὧν ἂν ἐπιστώμεθα ζητοῦμεν. ἦ γάρ;

{Σίσυφος} Οὐ γὰρ οὖν.

{Σωκράτης} Πότερον οὖν σοι δοκεῖ χρῆναι, ὧ̃ Σίσυφε, ἂν μὴ ἐπίστηταί τις, ζητεῖν ἢ μανθάνειν;

{Σίσυφος} Μανθάνειν ἔμοιγε νῆ Δία.

[390]

{Σωκράτης} Ὅρθῶς γέ σοι δοκεῖ. ἀλλ' ἄρά γε καὶ διὰ τοῦτό σοι δοκεῖ χρῆναι μανθάνειν μάλλον ἢ ζητεῖν, διότι θάπτον ἂν καὶ ῥᾶον ἐξεύροι τις, εἰ παρὰ τῶν ἐπισταμένων μανθάνοι, ἢ εἰ αὐτὸς ὁ μὴ εἰδῶς ζητοίη; ἢ δι' ἄλλο τι;

{Σίσυφος} Οὐκ, ἀλλὰ διὰ τοῦτο.

{Σωκράτης} Τί οὖν οὐκ ἀμελήσαντες χθές ὑμεῖς τοῦ βουλευέσθαι περὶ ὧν ἂν μὴ ἐπίστασθε, καὶ τοῦ ζητεῖν τὰ βέλτιστα διαπράττεσθαι ἐν τῇ πόλει, ἐμανθάνετε παρὰ τῶν ἐπισταμένων τινός, ὅπως ἂν ἐδύνασθε τὰ βέλτιστα διαπράττεσθαι τῇ πόλει; ἀλλ' ἐδοκεῖτέ μοι τὴν ἡμέραν ὅλην τὴν χθές αὐτοσχεδιάζοντες καὶ διαμαντευόμενοι καθῆσθαι περὶ ὧν οὐκ ἠπίστασθε, ἀμελήσαντες μανθάνειν, οἳ τε ἄρχοντες τῆς πόλεως καὶ σὺ μετὰ τούτων. ἴσως δ' ἂν φαίης ταῦτα ἐμοί τε εἶναι πεπαιγμένα πρὸς σέ τοῦ διαλεχθῆναι μόνον εἵνεκα, σοί τε οὐκ ἐσπουδασμένως ἀποδεδεῖχθαι. ἀλλὰ τοῦτό γε πρὸς Διός, ὧ̃ Σίσυφε, σκόπει νῦν σπουδῆ· εἰ δοθείη τὸ βουλευέσασθαι τι εἶναι, καὶ μὴ ὥσπερ νῦν οὐδὲν ἐξευρίσκεται ἀλλοῖον ἢ ὅπερ ἐπιστήμη τε καὶ εἰκασία καὶ σχεδιασμός, ὀνόματι σεμνοτέρῳ μόνον κεχρημένον τούτῳ, ἄλλῳ δ' οὐδενί, ἄρ' ἂν οἶει αὐτῷ διενεγκεῖν τι ἐτέρους ἐτέρων πρὸς τὸ εὖ βουλευέσθαι τε καὶ εὐβούλους εἶναι, ὥσπερ καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις ἀπάσαις διαφέρουσιν ἕτεροι ἐτέρων, τέκτονες τεκτόνων ἰατροὶ τε ἰατρῶν αὐληταὶ τε αὐλητῶν, οἳ τε ἄλλοι δημιουργοὶ ἅπαντες, αὐτοὶ τε αὐτῶν διαφέρουσιν, ὥσπερ καὶ οὗτοι οἱ ἐν ταύταις ταῖς τέχναις; ἢ οὕτως καὶ ἐν τῷ βουλευέσθαι οἶει ἂν τι διενεγκεῖν ἐτέρους ἐτέρων;

{Σίσυφος} Ἔγωγε.

{Σωκράτης} Εἰπέ δὴ μοι· οὐχ ἅπαντες οἳ τε εὖ βουλευόμενοι καὶ οἱ κακῶς περὶ μελλόντων τινῶν ἔσεσθαι βουλεύονται;

{Σίσυφος} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Ἄλλο τι οὖν ἢ τὰ μέλλοντα οὕτω ἐστίν;

{Σίσυφος} Οὐ γὰρ δὴ.

{Σωκράτης} Εἰ γὰρ εἴη, οὐκ ἂν ἔτι δήπου μέλλοι ἔσεσθαι, ἀλλ' εἴη ἂν ἤδη. ἢ γάρ;

{Σίσυφος} Ναί.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν εἰ μήπω ἐστίν, οὕτως οὐδὲ γέγονε τὰ μὴ ὄντα;

{Σίσυφος} Οὐ γάρ.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν εἰ μήπω μηδὲ γέγονεν, οὕτω οὐδὲ φύσιν ἔχει οὐδεμίαν αὐτῶν;

{Σίσυφος} Οὐ γὰρ οὖν.

{Σωκράτης} Ἄλλο τι οὖν ἢ οἱ τε εὖ βουλευόμενοι καὶ οἱ κακῶς ἅπαντες βουλεύονται περὶ πραγμάτων οὔτε ὄντων οὔτε γεγενημένων οὔτε φύσιν οὐδεμίαν ἔχόντων, ὅταν περὶ τῶν μελλόντων βουλεύονται;

{Σίσυφος} Φαίνονται γε.

{Σωκράτης} Δοκεῖ οὖν σοι δυνατὸν εἶναι τοῦ μὴ ὄντος τυχεῖν τινι ἢ εὖ ἢ κακῶς;

{Σίσυφος} Πῶς τοῦτο λέγεις;

[391]

{Σωκράτης} Ἐγὼ σοι φράσω ὃ γε βούλομαι εἰπεῖν. σκόπει γάρ. πῶς ἂν τοξοτῶν πολλῶν διαγνοίης τὸν τε χρηστὸν καὶ τὸν πονηρὸν ὅστις εἴη αὐτῶν; ἢ τοῦτο μὲν οὐ χαλεπὸν εἰδέναι; ἴσως γὰρ ἂν κελεύοις αὐτοὺς ἐπὶ σκοποῦ τινος τοξεύειν. ἢ γάρ;

{Σίσυφος} Πάνυ μὲν οὖν.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν καὶ τὸν πλειστάκις βάλλοντα τοῦ σκοποῦ κατ' ὀρθὸν κρίνεις ἂν νικᾶν;

{Σίσυφος} Ἔγωγε.

{Σωκράτης} Εἰ δὲ σκοπὸς μηδεὶς εἴη κείμενος αὐτοῖς τοῦ τοξεύειν, ἀλλ' ἕκαστος βάλλοι ὅπως βούλοιο, πῶς ἂν διαγνοίης τὸν εὖ ἢ κακῶς τοξεύοντα αὐτῶν;

{Σίσυφος} Οὐδαμῶς.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν καὶ τοὺς βουλευομένους ἢ εὖ ἢ κακῶς, εἰ μὴ ἐπίσταιντο περὶ ὅτου βουλεύοιντο, ἀπορήσειας ἂν διαγῶναι;

{Σίσυφος} Ἔγωγε.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν εἰ περὶ μελλόντων πραγμάτων βουλεύονται οἱ βουλευόμενοι, περὶ τῶν οὐκ ὄντων βουλεύονται;

{Σίσυφος} Πάνυ γε.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν τοῦ γε μὴ ὄντος οὐχ οἷόν τ' οὐδενὶ τυχεῖν ἔστιν; πῶς γὰρ ἂν τίς σοι δοκεῖ τοῦ μὴ ὄντος δύνασθαι τυχεῖν;

{Σίσυφος} Οὐδαμῶς.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν ἐπειδὴ οὐκ ἔστιν τοῦ μὴ ὄντος τυγχάνειν οἷόν τε, οὐδεὶς ἂν ἔτι περὶ τῶν μὴ ὄντων βουλευόμενος τυγχάνοι; τὰ γὰρ μέλλοντα τῶν οὐκ ὄντων ἐστίν. ἢ γάρ;

{Σίσυφος} Ἔμοιγε δοκεῖ.

{Σωκράτης} Οὐκοῦν οὐδ' ὁ μὴ τυγχάνων τῶν μελλόντων, οὐδεὶς ἂν οὔτ' εὐβουλος οὔτε κακόβουλος εἴη ἀνθρώπων ἔτι;

{Σίσυφος} Οὐ φαίνεται.

{Σωκράτης} Οὐδέ γε εὐβουλότερος οὐδὲ κακοβουλότερος ἕτερος ἐτέρου εἶναι, εἰ καὶ μὴ ἐπιτυχέστερος καὶ ἀποτυχέστερος εἴη τοῦ μὴ ὄντος.

{Σίσυφος} Οὐ γὰρ οὖν.

{Σωκράτης} Πρὸς τί οὖν ποτε ἀποβλέποντες ἄνθρωποι πράγμα, ἀποκαλοῦσιν ἀνθρώπους εὐβούλους τε καὶ κακοβούλους εἶναί τινας; ἄρα γε ἄξιόν ἐστιν καὶ αὐθὶς ποτε περὶ αὐτοῦ ἐνθυμηθῆναι, ὦ Σίσυφε;